

Ενότητα 3^η:

Τι είναι το Σύνταγμα

Έννοια, διακρίσεις και λειτουργίες

Λίνα Παπαδοπούλου
Επ. Καθηγήτρια Συνταγματικού Δικαίου

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

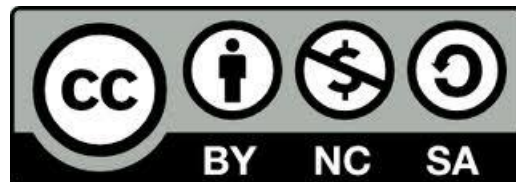

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Περιεχόμενα ενότητας

- Πολιτειακή και νομική (κανονιστική) πρόσληψη του Συντάγματος
- Η σημασία (πολιτική και νομική) του Συντάγματος
- Οι λειτουργίες του Συντάγματος

Σκοποί ενότητας

- Να κατανοηθεί η διάκριση μεταξύ της πολιτειακής και της νομικής (κανονιστικής) πρόσληψης του Συντάγματος, καθώς και το περιεχόμενο της κάθε πρόσληψης
- Να γίνει αντιληπτή η πολιτική και νομική σημασία του όρου 'Σύνταγμα'
- Να παρουσιαστούν και να αναλυθούν οι διάφορες λειτουργίες που επιτελεί το Σύνταγμα

Πολιτειακή και νομική πρόσληψη του Συντάγματος

- α) περιγραφή μιας πολιτειακής κατάστασης
- β) κανονιστική και ιδεατή αναπαράστασή της (νομική, δεοντική ή κανονιστική πρόσληψη)

Πολιτειακή πρόσληψη

- ως πράξη συντάσσουσα μια πολιτεία (ενεργητική σημασία του όρου = ενέργεια)
- ως πολιτεία συντεταγμένη (παθητική σημασία = κατάσταση)
- ταυτόσημη του πολιτεύματος

Δύο λογικές στιγμές

- α) συστατική στιγμή = ιδρύεται μια Πολιτεία (ή ένα κράτος), θεμελιώνεται μια έννομη τάξη (ordo ordinans = τάξη συντάσσουσα)
- β) οργανωτική στιγμή = οργανώνεται και διαμορφώνεται η κυρίαρχη εξουσία.

Πολιτειακή πρόσληψη:

α) πράξη συντάσσοισα

- Η συστατική λειτουργία των ελληνικών Συνταγμάτων της επαναστατικής περιόδου = ως διακηρύξεις εθνικής υπόστασης και ανεξαρτησίας

Προοίμιο του Συντάγματος της Επιδαύρου (1 Ιανουαρίου 1822):

- «Το ελληνικόν έθνος, το υπό τη φρικώδη οθωμανικήν δυναστείαν, μη δυνάμενον να φέρη τον βαρύτατον και απαραδειγμάτιστον ζυγόν της τυραννίας ... **κηρύττει** σήμερον ... εις Εθνικήν συνέλευσιν ενώπιον Θεού και Ανθρώπων την **πολιτικήν αυτού ύπαρξιν και ανεξαρτησίαν**»

Πολιτειακή πρόσληψη:

β) πράξη συντεταγμένη

- Σύνταγμα ως τάξη συντεταγμένη και έννοια ταυτόσημη του πολιτεύματος
- όχι οποιοδήποτε πολίτευμα, αλλά...
- ο θεμελιώδης καταστατικός νόμος που «συναρμολογεί την πολιτεία» και εξασφαλίζει σχέση ισορροπίας μεταξύ των εξουσιών και διακυβέρνηση «συγκερασμένη» και «περιορισμένη».

Το αρχέτυπο του συνταγματικού κράτους

τρία βασικά γνωρίσματα:

- α) *οριοθετημένη κανονιστικά και αντισταθμισμένη θεσμικά εξουσία*
- β) *που οργανώνεται και λειτουργεί σύμφωνα με προκαθορισμένους, καταστατικούς και πάγιους κανόνες, οι οποίοι αποτυπώνονται κατά βάση σε ένα πανηγυρικό κείμενο, το «Σύνταγμα» και*
- γ) *δημοκρατική ή αντιπροσωπευτική εξουσία*

Πολιτειακή και νομική πρόσληψη του Συντάγματος

- α) περιγραφή μιας πολιτειακής κατάστασης
- β) κανονιστική και ιδεατή αναπαράστασή της (νομική, δεοντική ή κανονιστική πρόσληψη)

Κανονιστική πρόσληψη

- επιτακτικό, κανονιστικό σχέδιασμα της κρατικής εξουσίας και των λειτουργιών της
= Θεμελιώδης Νόμος
- πρωταρχικός, ιδιότυπος, πανηγυρικός
- διαφέρει ριζικά και ως προς τη μορφή, την ισχύ, και το περιεχόμενο από τους κοινούς νόμους
- νόμος κατ' εξοχήν πολιτικός
- δεσμευτικός και επιτακτικός, όπως κάθε νόμος

Κανονιστική πρόσληψη

- Οι νομικές σημασίες του όρου Σύνταγμα
 - τυπική (μορφή και τύπος)
 - ουσιαστική (περιεχόμενο)
 - σύνθετη

Κανονιστική πρόσληψη: Οι νομικές σημασίες του όρου Σύνταγμα: *τυπική*

Θεμελιώδης νόμος

- Γραπτό, πανηγυρικό, ελλειπτικό κείμενο
- που έχει αυξημένη τυπική δύναμη σε σχέση με όλους τους άλλους νόμους του κράτους
- δεν μπορεί να τροποποιηθεί παρά με έναν ειδικό, δυσκολότερο απ' ό,τι οι κοινοί νόμοι, τρόπο που το ίδιο έχει ορίσει μέσω των διατάξεων της αναθεώρησής του (αυστηρό)

Κανονιστική πρόσληψη:

Οι νομικές σημασίες του όρου Σύνταγμα:

ουσιαστική

το σύστημα των αρχών και κανόνων που, ανεξάρτητα από την τυπική τους δύναμη και την αποτύπωσή τους ή μη στο κείμενο του τυπικού Συντάγματος, διέπουν την οργάνωση ενός συγκεκριμένου κράτους

- μορφή του πολιτεύματος,
- συγκρότηση και αρμοδιότητες των άμεσων κρατικών οργάνων
- τις μεταξύ τους σχέσεις
- τις σχέσεις κράτους-ατόμων
- τις σχέσεις της εθνικής έννομης τάξης με τη διεθνή

Κανονιστική πρόσληψη:

Οι νομικές σημασίες του όρου Σύνταγμα:

ουσιαστική

τρία διακριτά αντικείμενα των κανόνων του ουσιαστικού συντάγματος:

- α) η οργάνωση της συγκρότησης και της άσκησης των εξουσιών και των λειτουργιών μιας Πολιτείας*
- β) η αναγνώριση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών του προσώπου και*
- γ) η διάπλαση των θεμελιωδών αρχών που πρέπει να διέπουν την έννομη ρύθμιση των κοινωνικών σχέσεων, οι οποίες προκύπτουν από την άσκηση των ατομικών και την απόλαυση των κοινωνικών δικαιωμάτων*

Κανονιστική πρόσληψη:
Οι νομικές σημασίες του όρου Σύνταγμα:
σύνθετη

Σύνταγμα είναι το κείμενο που έχει, ως θεμελιώδης νόμος, αυξημένη τυπική δύναμη και στο οποίο περιέχονται οι θεμελιώδεις αρχές και οι κανόνες που διέπουν κατά βάση τη συγκρότηση και την άσκηση της κρατικής εξουσίας και της εν γένει κοινωνικής συμβίωσης διασφαλίζοντας την πολιτική ενότητα μιας δεδομένης κοινωνίας

Σημασία και λειτουργίες του Συντάγματος

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ :

- α) δημιουργείται ένα κράτος και διακηρύσσεται πανηγυρικά η εθνική του ανεξαρτησία και η πολιτική του ταυτότητα.
- β) συντάσσεται και οργανώνεται η κρατική εξουσία και μορφοποιείται το πολίτευμα της χώρας με τον προσδιορισμό της ύπατης Αρχής (λαός), στην οποία ανήκει η «κυριαρχία».
- γ) περιορίζεται και αντισταθμίζεται η κρατική εξουσία με τη θεσμοποίησή της, με τη νομική δηλαδή μορφοποίησή της και την εμφάνισή της μέσα από θεσμούς απρόσωπους και αντικειμενικούς.
- δ) ταυτόχρονα υποτάσσεται η άσκησή της σε σταθερούς και πάνιους κανόνες δικαίου και σε αντικειμενικές διαδικασίες (δικαιοκρατία).
- ε) με τον τρόπο αυτό η κρατική εξουσία εξορθολογίζεται και νομιμοποιείται στα μάτια των κυβερνωμένων.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Λειτουργίες του Συντάγματος

- *δημιουργείται ένα κράτος*
= **συστατική λειτουργία**
- *διακηρύσσεται πανηγυρικά η εθνική του ανεξαρτησία και η πολιτική του ταυτότητα*
= **συμβολική λειτουργία**
- *συντάσσεται και οργανώνεται η κρατική εξουσία και μορφοποιείται το πολίτευμα της χώρας*
= **οργανωτική λειτουργία**
- *περιορίζεται και αντισταθμίζεται η κρατική εξουσία κι έτσι υποτάσσεται η άσκησή της σε σταθερούς και πάγιους κανόνες δικαίου και σε αντικειμενικές διαδικασίες*
= **εγγυητική λειτουργία**
- *με τον τρόπο αυτό η κρατική εξουσία εξορθολογίζεται και νομιμοποιείται στα μάτια των κυβερνωμένων*
= **νομιμοποιητική λειτουργία**

Σημασία και λειτουργίες του Συντάγματος

Η ΝΟΜΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ:

τυπική υπεροχή

⇒ Έλεγχος συνταγματικότητας των νόμων

Βασική βιβλιογραφία

- *Αντ. Μανιτάκη*, Ελληνικό Συνταγματικό Δίκαιο, τόμος Ι, Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2004, σ. 37-65 & 87-97 & 115-152.
- *Κ. Χρυσόγονου*, Συνταγματικό Δίκαιο, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2003, σ. 28-48.
- *Ευ. Βενιζέλου*, Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου, Αναθεωρημένη Έκδοση, εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2008, σ. 35-50.
- *Κ. Μαυριά*, Συνταγματικό Δίκαιο, εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σ. 178-183.
- *Δ. Τσάτσου*, Συνταγματικό Δίκαιο, Τόμος Α΄, εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1994, σ. 184-194 & 222-236.

Σας ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας

Λίνα Παπαδοπούλου

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Δημήτριος Νικηφόρος
Θεσσαλονίκη, Εαρινό Εξάμηνο 2012-2013

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

